

POBUDA, O KATERI BI VELJALO TAKOJ RAZMISLITI

POZIMI ODPRTE PLANINSKE KOČE

TOMAŽ VRHOVEC

Še pred nekaj leti je bila navada, da se planinske poti po visokogorju v jeseni spraznijo. Jeseni je dan krajši, vreme postane hladnejše in manj zanesljivo, pojavi se prvi sneg in zmrzal. Z zgodnjo jesenjo, večinoma v začetku oktobra, konec septembra, planinska društva zapro svoje kočice po visokogorju in jih ponovno odpro v začetku poletja, junija ali julija.

Obiskovalci gora so sčasom začeli spreminjati svoje navade. Gore postajajo vedno bolj obiskane tudi jeseni, pozimi in spomladi. Poletna gneča v okolici najbolj obiskanih vrhov, želja po doživljanju gora v samoti, čudovita doživetja v jesenskih in zimskih mesecih (jesenske barve, sneg, turna smuka, zimski pristopi) in sprememba življenjskega sloga, ki za vrednoto postavlja celoletno aktivno rekreativno dejavnost, so povzročili, da tudi v času zaprtih koč mimo njih hodi vse več ljudi.

Planinske kočice imajo v času, ko niso oskrbovane, večinoma odprte zimske sobe. Pri novejših oziroma pri obnovljenih kočah so zimske sobe prav prijetne. Obiskovalci gora se v njih ustavljajo, si tam najdejo zavetje in prenočujejo. Zimsko sobo pravi planinec za seboj pospravi in pripravi naslednjemu planincu za uporabo.

ZIMSKI PLANINCI

Zimska idila v gorah pa se ruši, vsaj kar zadeva zimske sobe. Zimske sobe ob kočah, ki stoje ob zelo obiskanih zimskih ciljnih (na primer na Kamniškem in Kokrskem sedlu, na Velem polju, pri Triglavskih jezerih, pri Krnskih jezerih, v Vratih), so postale preobremenjene z obiski. Posebno velik obisk je v teh kočah ob velikih praznikih konec novembra, konec decembra in v začetku maja, ko večdnevni delopust omogoča daljše ture po gorah. Posledice velikega obiska planincev, pa predvsem tudi drugih obiskovalcev gora, so dostikrat skoraj katastrofalne. Zimske sobe ostajajo nepospravljene, umazane, vlažne, drva pa pokurjena. Planinska društva se zaradi uničevanja svoje lastnine razburjajo in grozijo z zapiranjem zimskih sob. Nekateri razmišljajo, da bi v zimske sobe postavili kovinske postelje brez odej in da bi na steno nabili nabiralnike, v katere bi obiskovalci plačevali nočnine.

Kaj storiti, da se želje in interesi uskladijo? Najbrž bi bila najpreprostejša tista rešitev, ki je bila pri nas v gorah uveljavljena že pred vojno in prva leta po njej. Najbolj obiskane planinske kočice in domo-

vi v visokogorju so bili tudi v času zimskih praznikov in turne smuke odprti in oskrbovani. Mnogi starejši gorniki vedo povedati, da so bili nekateri legendarni oskrbniki v gorah kar večji del zime, da so se nosači do koč prebijali skozi zamete, in podobne junaške zgodbe. Do današnjih dni so to navado ohranile le nekatere postojanke, do katerih ne pelje splužena cesta in ne javna žičnica, ki so odprte vse leto; pri tem mislim na dom na Komni, dom v Tamarju, dom na Kofcah, Triglavski dom na Kredarici, ki ga čez zimo oskrbujejo meteorološki opazovalci, in morda še katero drugo kočico.

V današnjih razmerah najbrž ne bi bilo smiselno in ekonomsko upravičeno imeti odprte kočice kar vso zimo, najbrž pa ne bi bilo neumestno razmišljati o odpiranju in delnem oskrbovanju najbolj obiskanih koč vsaj za večdnevne praznike in ob lepih koncih tedna jeseni, pozimi in spomladi.

Zasilno oskrbovanje planinskih koč naj bi bilo urejeno tako, da so odprti in dostopni le nujni prostori v planinski koči (skupno ležišče, kuhinja, jedilnica) in da sta ogrevanje in postrežba minimalna. Namen zasilnega oskrbovanja planinskih koč naj bi bil večkrat. Če je v koči zasilni oskrbnik, potem je mnogo manj možnosti, da pride do uničevanja zimskih sob oziroma drugih spalnic. Če je v koči zasilni oskrbnik, potem je seveda možno s prenočevanjem in z minimalno postrežbo tudi nekaj zaslužiti in s tem kriti stroške za oskrbnika, za luč in za kurjavo. Z minimalno postrežbo, s sodelovanjem obiskovalcev kočice pri pospravljanju in čiščenju kočice je mogoče obiskovalce gora tudi vzgajati. Na odprte kočice se planinci navadijo in jih zato še pogosteje obiskujejo. V zasilno odprto planinsko kočico obiskovalci gora seveda ne bodo vdiralni, kot se je že zgodilo z Vodnikovo kočico na Velem polju. V delno oskrbovani koči ne bo nihče kuril pohišta v peči, potem ko bo zmanjkalo drv. Planinskim kočam bi občasno zimsko prezračevanje ob zasilnem odpiranju samo koristilo. Planinska društva bi veljalo spodbuditi, da k takim kočam organizirajo svoje izlete.

ZASILNO ODPRTA KOČA

Iz svojih izkušenj lahko potrdim, da se takšno zasilno odpiranje kočice obnese. Tista leta, ko je bila na primer kočica pri Triglavskih jezerih za novo leto delno odprta, je bilo nekaj tednov po tem okoli kočice mnogo manj nesnage in zimska soba je bila mnogo bolj urejena kot pa po novem letu 1989, ko kočica po nekaj letih za novo

leto ni bila delno odprta in je bilo zaradi izjemno lepega vremena v gorah zelo veliko obiskovalcev.

Zasilno oskrbovanje koč bi seveda s seboj prineslo tudi težave. V želji po dolinskem udobju so naše planinske kočice tudi po visokogorju opremljene s tekočo vodo in z izplakljivimi stranišči. Vodovodne napeljavne seveda v zimskem mrazu ne morejo delovati in kočice so zaradi tega slabše uporabne. Oskrbovanje s svežo hrano je pozimi večinoma nemogoče in tako bi bilo treba pozimi v zasilno odprtih kočah uporabljati le zaloge iz preteklega leta. Zaradi izplakljivih stranišč bi bilo treba

napraviti zunanja suha stranišča in zanje tudi skrbeti, ne pa da so spomladi vse naokrog koč posejani iztrebki in toaletni papir.

Pozimi je v gore lepo hoditi, očarljivo je turno smučati in se vzpenjati prek poledenelih sten. Tega se zaveda vse več planincev. S smotrnimi odločitvami in majhnimi investicijami je mogoče doseči, da bi najbolj obiskane kočice v visokogorju pozimi ob času večdnevni praznikov zasilno oskrbovali, s čimer bi rešili kar nekaj težav. Za takšne odločitve je potrebno nekaj dobre volje in preseganje miselnosti, da se pač ne splača nič narediti.

CHRIS BONINGTON — ZVEZDA 14. FESTIVALA V BANFFU

PUSTOLOVŠČINE V GORAH SMRTI

NUŠA PODOBNIK

Štirinajsti festival gorniške kinematografije je bil lani od 3. do 5. novembra. Dogodek, ki mu vsi priznavajo primat najpomembnejše kulturne prireditve v Banffu, je nestrno pričakovalo na tisoče obiskovalcev in gledalcev. Iz kratkega enodnevnega predvajanja plezalnih filmov pred 14. leti se je banffski festival prelevil v priznano in cenjeno kulturno — družabno prireditev, ki traja tri dni od jutra do večera.

Lani je bila nestrpnost še večja, saj se je številnim spremljajočim prireditvam — od seminarjev »Ali še lahko govorimo o avanturi«, »Prihodnost plezalnega športa«, »Neokrnjena narava in turizem« do posebne predstavitve francoske filmske produkcije, razstav, sejmov — pridružila še slavnost v čast legende angleškega alpinizma Chrisa Boningtona, ki je bil slavnostni govornik otvoritvenega večera.

PLEZANJE NA ANAPURNO

Chris Bonington je svojo alpinistično kariero začel leta 1958, ko je kot prvi Anglež preplezal jugozahodni stebel Druja, tri leta kasneje pa še osrednji stebel Freneya v južni steni Mont Blanca. Tedaj je ta vzpon spadal med najtežje probleme Alp, še danes pa ga uvrščajo med velike klasične vzpone na Mont Blanc. Omenimo še to, da je leta 1962 ponovno kot prvi Anglež premagal severno steno Eigerja.

Seveda pa to ni bilo vse. Vzponi so si sledili, vabile so ga različne odprave. Tako se je leta 1960 pridružil angleško-indijski odpravi na Anapurno II, šest let pozneje pa se je skupaj z Eskimi podal v pravo pustolovščino, ko se je odpravil na lov na karibuje.

Tudi njegova novinarsko fotografska ka-

riera je zelo pomembna in prav nič manjša od alpinistične. Tako je svoj vrhunec dosegel leta 1968, ko je spremljal vojaško odpravo pod vodstvom Johna Blashforda-Snella, ki se je odločila opraviti prvi spust po Nilu. Zdi se, da je bila to Chrisova najbolj vznemirljiva in najnevarnejša pustolovščina in ob koncu te mislje se je odločil, da se bo vrnil k plezanju, ki mu je bilo pri srcu in ga je edinega razumel. Ob koncu tega leta je že pričel načrtovati odpravo v južno steno Anapurne. Do tedaj še nobena himalajska stena ni bila premagana. Pazljiva izbira članov in pravilno načrtovanje odprave je bilo nagrajeno, ko sta se Dougal Huston in Don Whillans 27. maja 1970 uspešno povzpela na vrh.

Po vzponu na Anapurno, »zadnji velik problem«, je bilo popolnoma jasno, da se bodo pričele priprave na osvojitve jugozahodne stene Everesta. Leta 1972 je bil Bonington na čelu angleške odprave. Divji vetrovi in izreden mraz so mu preprečili zmago. Vendar se mu je jeseni 1975 ponovno ponudila priložnost in člani Boningtonove odprave so se povzpeli na vrh.

Sledile so še druge odprave. Tako sta se dve leti kasneje z Dougom Scottom kot prva povzpela na Orge v pogorju Karakorum. Pomembnejši od tega vzpona je bil prav gotovo sestop. Govorimo lahko o junaškem šestdnevem prebivanju skozi snežni metež. Že takoj po pričetku sestopanja si je Doug Scott zlomil obe nogi, tako da ga je Chris vso pot vlekel. Da bi bila nesreča še večja, je tudi sam padel in si zlomil rebro — in še preden sta prispela v bazni tabor, jima je zmanjkalo hrane. Ko pa sta končno dosegla bazno taborišče, vse izčrpana in sestradana, sta lahko samo še ugotovila, da so njuni tovariši izgubili vsakršno upanje na njuno vrnitev in so zato tabor zapustili.